Enderrock | Èlia Gea | Actualitzat el 04/03/2020 a les 14:00

Joana Fornós: «Si no tens referents femenins et qüestiones si aquest és el teu lloc»

Parlem amb la creadora del documental 'The Bass of Women' sobre la situació de les dones en la cultura sound system

Joana Fornós | Arxiu artista

Â
"On són les dones?" és la pregunta que es feia Joana Fornós en veure com de masculinitzada està l'escena musical sound system, una cultura d'arrel jamaicana que té l'essència *reggae* a l'ADN.
Per contestar aquesta incògnita, Fornós va acabar per crear el documental *The Bass of Women*, en què retrata l'escena femenina de la cultura sound system a Barcelona entrevistant artistes com **Paula Bu**, **Matah**, **Belén Natalí** o les ballarines '*dancehall*' Red Wine Inity.

El documental ha estat seleccionat en diversos festivals de cinema de renom com l'In-Edit, el

Barciff o el Festival de Málaga -en la secció "afirmant els drets de les dones"-, que a més l'ha guardonat amb el primer premi Biznaga de Plata. *The Bass of Women* es podrà veure aquest divendres 6 de març a l'Ateneu Popular La Torna i el 17 de març al Centre Cívic La Sedeta. Parlem amb Fornós sobre el documental.

El projecte *The Bass of Women* neix com a treball final de grau. Què va ser primer: la necessitat de parlar de les dones a la cultura sound system o la d'haver de fer el TFG?
Tot va començar el 2017 quan vaig anar a veure el documental de *Dub it yourself*, també sobre l'escena sound system de Barcelona, em vaig adonar que només hi apareixien nois. Aleshores vaig començar a fer recerca i vaig pensar que podria ser un bon tema pel meu treball final de grau. Jo feia tres anys que em movia per l'escena sound system i ja havia contactat amb algunes noies i hi vaig parlar. Poc a poc me'n vaig adonar que no només passava aquí, sinó que a nivell d'Europa tampoc es parlava de les dones dins d'aquesta escena i, de fet, crec que no s'ha fet enlloc fins ara. *The Bass of Women* sorgeix, en definitiva, com a contraresposta a tota la informació hegemònica que existeix.

Te n'havies adonat de la invisibilitat de la dona abans de començar la recerca?
Sí, quan anava a les festes sound system ja es veia que hi havia més nois que noies. Fent recerca, però, vaig veure que hi ha moltes més dones artistes del que pensava. Existeixen però ningú els ha donat veu. És cert que hi ha menys dones que homes, però si no els dones un espai per visibilitzar-les i visibilitzar el seu treball, és més difícil conèixer-ne i també més difícil tenir referents en què reflectir-te com a artista.

A què creus que es deu aquesta invisibilitat de les dones a la cultura sound?
Ara ja fa cinc anys que m'hi moc i em toca molt d'aprop, estimo aquesta cultura i aquesta música. Tot i així, no és un cas aïllat, la invisibilització de les dones a la cultura sound és extrapolable a altres escenes musicals i a altres àmbits de la vida. Això és fruit del sistema i la societat en què vivim, una societat heteronormativa i patriarcal en què tot allò que se surti d'aquesta norma no està ben vist. M'agradaria arribar al punt en què no haguèssim de parlar d'això: les dones som molt més que el que ens passa per la nostra condició de gènere, tenim moltes coses més interessants a dir. Tant debò es parlés també de sentiments, emocions, més enllà de l'etiqueta del gènere. De fet, m'agradaria eliminar aquesta etiqueta. Malauradament, he hagut de fer aquesta distinció dins del documental per remarcar que, en aquest cas, les no dones no han tingut veu. Volia donar aquest espai audiovisual perquè el cinema documental té una inflexió molt bèstia en l'imaginari col·lectiu de la societat i té incidència en les consciències de les persones, és una eina de transformació.

Video: https://www.youtube.com/watch?v=l0_lpQh5y3U
Més enllà de la invisibilització de les dones a l'escena, també hi has trobat altres expressions del masclisme?
Les artistes que entrevisto al documental parlen, primerament, de la manca de referents: si no hi ha referents femenins on et puguis emmirallar et costa evolucionar i et qüestiones quines coses pots fer i si és el teu lloc. Algunes també parlen de l'autoexigència, però això ja té un factor més personal. També es parla de la inseguretat perquè és una cultura molt masculinitzada. Als bolos encara hi ha escenes com que els nois vagin a tocar la taula de mescles de les dones o que els preguntin si són la parella de ?tal'. Una altra qüestió molt interessant que sorgeix al documental és el dubte de si les truquen per ser dones o per ser artistes. I, òbviament, també es parla molt de la condició de gènere i que com a dona s'esperen coses de tu ja preestablertes.

Quina ha estat la teva intenció en fer aquest documental?
Amb aquest documental no pretenc convèncer de res, vull mostrar i visibilitzar la realitat que viuen aquestes dones artistes dins de l'escena sound system. M'agradaria que cada persona es quedés amb allò què li ressoni més, que construís el seu propi punt crític. I bé, sobretot m'agradaria molestar. Si alguna cosa molesta és que estan passant coses, que alguna cosa es

mou. També m'agradaria inspirar a altres noies.

Hi ha alguna cosa que, parlant amb les artistes, t'hagi sorprès?
Sí, i tant! Hi ha experiències que m'han explicat que no he posat al documental perquè em semblen fortes i íntimes. Experiències sobre el masclisme incidint de manera molt més personal.

Investigant t'has trobat amb alguna cosa que no esperaves?
Sí, a cada entrevista amb una d'elles em recomanaven parlar amb una altra artista i es creava una mena d'efecte dominó. Van acabar sortint moltes més artistes del que pensava fins el punt que he hagut de retallar. Tinc 13 artistes com a protagonistes del documental però n'hi ha moltes més. També és cert que hi ha noies que no han volgut sortir però que han donat molt de suport al projecte i també en formen part. Crec que el fet que no hagin volgut sortir al documental és també una qüestió política. De fet, la majoria tenien dubtes de sortir-hi. A l'estrena que vam fer al Festival In-edit, que va ser la primera vegada que elles veien le documental, se'n van adonar que no estaven soles i que les seves companyes també patien el mateix. En acabar el visionat totes em van donar les gràcies i em van dir que s'empoderarien les unes a les altres i crearien xarxa.

Video: https://www.youtube.com/watch?v=7KuBTMFp6sg
L'escena Sound System és una cultura molt '*underground*', que busca ser inclusiva i de la qual se'n fa molta defensa i apologia. Per exemple, al tema "Sound System" que va fer Matah, una de les artistes del documental, amb Adalah i Chalart 58, es canta a la tornada 'sound system, l'únic bon sistema'. Com encaixa aquesta afirmació amb el discurs del documental?
És una qüestió que elles comenten també al documental: estem parlant d'una cultura d'esquerres que a priori promou missatges d'amor, pau, igualtat, etc., però la realitat no és aquesta, sinó que s'hi repeteixen certs patrons i rols que no molen gens. S'han de crear espais més segurs i inclusius per tothom, ja sigui per qüestió de gènere, sexe, raça, d'expressió de gènere, etc. M'agradaria veure més diversitat dins d'aquesta escena perquè no en veig prou en comparació amb altres escenes musicals.

A què es deu aquesta manca de diversitat?
Crec que és un terreny una mica hostil per algunes persones. En ser una escena molt masculinitzada, pot ser una mica violent per depèn de qui. Sí que hi ha gent, per això, que transmet missatges d'inclusivitat dins de l'escena, per exemple l'**Adala** mateix, però n'hi ha d'altres que no. Pel que fa a les dones cantants, les seves lletres sí que parlen molt de reivindicació i de germanor entre dones. De fet, el tema principal del documental és una cançó de **Belén Natalí** que es diu "Women Soldier".

Video: https://www.youtube.com/watch?v=dAPnoDjcQkc
Com creus que es podria subvertir aquesta situació?
Se n'hauria de parlar més, crear esdeveniment, xerrades o jornades on es parlés d'aquesta situació i on tothom hi pogués participar.

Creus que en aquesta solució s'han d'incloure també quotes?
Estic a favor de les quotes però s'ha de fer des d'una perspectiva conscient. M'agradaria veure també qualitat, si posem més dones que sigui perquè tinguin alguna cosa interessant a dir. També entenc que és necessari visibilitzar dones que no han tingut tantes oportunitats com els homes, facin la feina que facin. Però a tu com a oient t'agrada veure un bon *bolo*, un bon concert, gaudir amb la música.

Fotograma de Red Wine Inity a The Bass of Women Foto: Joana Fornés